

*omhändertagande i avvaktan på polismyndighetens beslut, 11 § polislagen.
Polismyndigheten har befogenhet att besluta om omhändertagande enligt särskilda föreskrifter, främst LVM, LPT och i utlänningslagen (se nedan).

Finns det förutsättningar för ett sådant beslut och är det fara i dröjsmål får en enskild polisman göra ett omhändertagande i avvaktan på polismyndighetens beslut.

*omhändertagande i vissa fall av barn under 18 år, 12 § polislagen.
En polisman får ta hand om den som kan antas vara under 18 år och anträffas under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans hälsa eller utveckling. Den omhändertagne skall skyndsamt överlämnas till föräldrar, annan vårdnadshavare eller socialnämnden. Polismyndigheten skall också skyndsamt underrättas om omhändertagandet och skälet till detta.

*omhändertagande vid ordningsstörning och dylikt, 13 § polislagen.
Om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna, får en polisman, när det är nödvändigt för att ordningen skall kunna upprätthållas, tillfälligt omhänderta personen. Detsamma gäller om det behövs för att en straffbelagd handling skall kunna avvärjas. Polismannen skall i första hand, om det är tillräckligt, avvisa eller avlägsna personen från platsen.

*omhändertagande för identifiering, 14 § polislagen.
Anträffas en okänd person av en polisman och det finns särskild anledning att anta att han är efterspanad eller efterlyst och med stöd av lag skall berövas friheten då han anträffas, får han omhändertas för identifiering. Om han vägrar att lämna uppgift om sin identitet eller om det finns anledning att anta, att hans uppgift är oriktig, får han också omhändertas för identifiering.

*kvarhållande, 16 § polislagen.
Den som är under 18 år och har omhändertagits med stöd av 13 §polislagen, får hållas kvar för att genom polisens försorg skyndsamt överlämnas till föräldrar, annan vårdnadshavare, en tjänsteman inom socialtjänsten eller någon annan lämplig vuxen person. Ingen får hållas kvar längre än sex timmar.

Lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL)

*kvarhållande, 14 § LUL

En gripen som är under 18 år och inte har anhållits av åklagare, får kvarhållas av polismyndigheten för att skyndsamt överlämnas till föräldrar, annan vårdnadshavare, en tjänsteman inom socialtjänsten eller någon annan lämplig vuxen person. Den unge skall vara skäligen misstänkt för brott. Detsamma gäller den som medtagits till förhör. Tre timmar är längsta tid för kvarhållande.

Lagen om omhändertagande av berusade personer m m (LOB)

*omhändertagande av berusad, 1 § LOB

Den som anträffas så berusad av alkoholdrycker eller något annat berusnings- medel, att han inte kan ta hand om sig själv eller annars är en fara för sig själv eller för någon annan får omhändertas av en polisman.Påträffas han i sin egen eller i en annans bostad får han inte omhändertas enligt LOB.

Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)

*omedelbart omhändertagande, 13 § LVM, jfr 11 § polislagen.

Om en missbrukare sannolikt kan beredas vård enligt LVM och det finns allvarliga risker med att vänta på länsrättens beslut får polismyndigheten omhänderta honom. Beslutet underställs länsrätten.

Användning av våld

10 § En polisman får, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd, om

1. han möts med våld eller hot om våld
2. någon som skall häktas, anhållas eller annars med laga stöd berövas friheten försöker undkomma eller polismannen annars möts av motstånd när han skall verkställa ett

sådant frihetsberövande,

3. det är fråga om att avvärja en straffbelagd handling eller en fara för liv, hälsa eller värdefull egendom eller för omfattande skada i miljön,

4. polismannen med laga stöd skall avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme eller verkställa eller biträda vid kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller annan liknande åtgärd, vid beslag eller annat omhändertagande av egendom eller vid sådan husrannsakan som avses i rättegångsbalken,

5. polismannen med laga stöd skall stoppa ett fordon eller annat transportmedel,

6. polismannen annars med laga stöd har att bereda sig tillträde till, avspärra, tillstänga eller utrymma byggnad, rum eller område, biträda någon i myndighetsutövning med en sådan eller någon liknande åtgärd eller vid exekutiv förrättning enligt vad som är föreskrivet därom, eller

7. åtgärden i annat fall är oundgängligen nödvändig för den allmänna ordningens eller säkerhetens upprätthållande och det är uppenbart att den inte kan genomföras utan våld.

I fall som avses i första stycket 4 och 6 får våld mot person brukas endast om polismannen eller den som han biträder möts av motstånd.

Om rätt att i vissa fall bruka våld finns i övrigt föreskrifter i 24 kap. brottsbalken. Lag (1999:329).

10 a § Vad som i 15 § första stycket lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. föreskrivs i fråga om rätten att belägga någon med fängsel skall gälla även då en polisman omhändertar eller på annat sätt inskränker någons rörelsefrihet. Lag (1998:27).

Tillfälliga omhändertaganden, avlägsnanden m.m.

11 § Har polismyndighet enligt en särskild föreskrift befogenhet att besluta att någon skall omhändertas, får en polisman omhänderta denne i avvaktan på polismyndighetens beslut, om polismannen finner

1. att föreskrivna förutsättningar för beslut om omhändertagande föreligger och

2. att dröjsmål med omhändertagandet innebär fara för liv eller hälsa eller någon annan fara.

12 § Anträffas någon, som kan antas vara under arton år, under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans hälsa eller utveckling, får han tas om hand av en polisman för att genom dennes försorg skyndsamt överlämnas till sina föräldrar eller någon annan vårdnadshavare eller till socialnämnden. Lag (1991:140).

13 § Om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna, får en polisman, när det är nödvändigt för att ordningen skall kunna upprätthållas, avvisa eller avlägsna honom från visst område eller utrymme. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att en straffbelagd handling skall kunna avvärjas.

Är en åtgärd som avses i första stycket otillräcklig för att det avsedda resultatet skall uppnås, får personen tillfälligt omhändertas.

13 a § Om någon försöker tränga in på ett område eller i ett utrymme till vilket tillträde har förbjudits med stöd av denna lag eller annan författning, får en polisman avvisa eller avlägsna honom från området eller utrymmet, när det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten skall kunna upprätthållas. Detsamma gäller den som vägrar lämna ett sådant område eller utrymme, eller som inte följer en enligt denna lag meddelad anvisning att följa en viss väg. Lag (1998:27).

13 b § Har polismyndigheten med stöd av 2 kap. 22 eller 23 § ordningslagen (1993:1617) beslutat ställa in eller upplösa en allmän sammankomst eller en offentlig tillställning, får en polisman avvisa eller avlägsna deltagare och åskådare, om det behövs för att

syftet med beslutet skall uppnås. Lag (1998:27).

13 c § Om en folksamling, som inte är en allmän sammankomst eller offentlig tillställning enligt ordningslagen (1993:1617), genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna, får deltagarna i folksamlingen avvisas eller avlägsnas från det område eller utrymme där de befinner sig, om det är nödvändigt för att ordningen skall kunna upprätthållas.

En sådan åtgärd får vidtas utan föregående beslut av polismyndigheten endast om det är så brådskande att polismyndighetens beslut inte kan avvaktas. Lag (1998:27).

14 § Anträffas en okänd person av en polisman och finns det särskild anledning anta att han är efterspanad eller efterlyst och med stöd av lag skall berövas friheten vid anträffandet, får han omhändertas för identifiering, om han vägrar att lämna uppgift om sin identitet eller det finns anledning anta att hans uppgift om denna är oriktig.
24 kap. Om allmänna grunder för ansvarsfrihet

1 § En gärning som någon begår i nödvärn utgör brott endast om den med hänsyn till angreppets beskaffenhet, det angripnas betydelse och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarlig.

Rätt till nödvärn föreligger mot

1. ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom,
2. den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom återtas på bar gärning,
3. den som olovligen trängt in i eller försöker tränga in i rum, hus, gård eller fartyg, eller
4. den som vägrar att lämna en bostad efter tillsägelse. Lag (1994:458).

2 § Rymmer den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller som är häktad, anhållen eller annars berövad friheten eller sätter han sig med våld eller hot om våld till motvärn eller gör han på annat sätt motstånd mot någon under vars uppsikt han står, då denne skall hålla honom till ordningen, får det våld brukas som med hänsyn till omständigheterna är försvarligt för att rymningen skall hindras eller ordningen upprätthållas. Detsamma skall gälla, om någon annan än som nu har nämnts gör motstånd i ett sådant fall.

Om rätt för polismän och viss annan personal att bruka våld finns i övrigt föreskrifter i polislagen (1984:387). Lag (1994:458).

19 § En polisman som med laga stöd griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon får i anslutning till ingripandet kroppsvisitera denne i den utsträckning som är nödvändig

1. av säkerhetsskäl för att vapen eller andra farliga föremål skall kunna tas om hand, eller
2. för att hans identitet skall kunna fastställas.

En polisman får också kroppsvisitera i den utsträckning det behövs för att söka efter vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken. Lag (1993:1412).